

Türk Telekom'un Satışına Karşı Olanlar Ne Diyor?

Dr. Güngör URAS

Özet

Türk Telekom'un özelleştirilmesi ile ilgili Başkent İktisatçılar Derneği geniş bir çalışma yayınladı. 1881 yılına kadar uzanan bir oluşum süreci yaşayan kuruluşun 21,5 milyon hatlık santral kapasitesi, 19,5 milyon sabit telefonu, 850 işyerine sahip kuruluş, 2000, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında en çok kurumlar vergisi ödeyen kurumdur. Kuruluşun toplam değerinin 40 milyar dolar, %55'inin 22 milyar dolar olması gerekirdi. İşte 6 milyar dolar dolayında bir bedele satılan kurum budur.

Anahtar Sözcükler: Türk Telekom, özelleştirme, haberleşme.

Abstract (What do the opponents of Privatization of Turk Telekom say?)

Baskent Economists Society has published a detailed study on privatization of Turk Telekom. The company which goes back to 1881, has 21,5 million lines of switchboard capacity, 19,5 million fixed telephones and 850 enterprises. In 2000, 2002, 2003 and 2004 it was the company which paid the highest institutional tax. Total value of the company should have been 40 billion \$ and %55 of it should have been 22 billion \$. Here is the company which was sold for 6 million \$.

Key Words: Turk Telekom, privatization, communication.

Türk Telekom ihalesi sonuçlandı. Satışın onaylanması ile ilgili işlemler tamamlanıyor. Ama Türk Telekom'un özelleştirilmesinin yanlış olduğunu, ihaledeki fiyatın düşük olduğunu savunanlar var.

Artık "Olan oldu/iş işten geçti." diyerek karşı görüşlere kulak tıkamak yerine, karşı olanlar ne gerekçe ile karşılar, ne diyorlar diyerek karşı görüşleri öğrenmekte yarar var.

Başkent İktisatçılar Derneği (baskentiktisat@yahoo.com) bu konuda geniş bir çalışma yayınladı.

Sayın okuyucularım, Türk Telekom'un geçmişi ve dünyada telekomların özelleştirilmesi ile ilgili geniş bilgiler içeren bu çalışmanın bazı bölümlerini aktarmak istiyorum.

Çalışmada önce Türk Telekom'un kuruluş hikayesi veriliyor.

Özet ile:

- Temmuz 1881'de İstanbul Soğukçeşme'deki Posta ve Telgraf Nezareti binasıyla Yeni Cami'deki postane arasında tek telli bir telefon çekildi.

- 23 Mayıs 1909'da ilk manuel telefon santrali, İstanbul Büyük Postane binasında 50 hatlık olarak tesis edildi.

- 6 Mayıs 1911'de İstanbul ve çevresinin telefon imtiyazı Herbert Lows Webb'e verildi. Webb, İstanbul telefon Anonim şirketi adıyla bir şirket kurdu. Hükümet, birinci Dünya Savaşı başlayınca 14 Mart 1915'te şirkete el koydu. 28 Ağustos 1919'da şirket eski sahiplerine iade edildi.

- Aynı yıllarda izmir'in telefon işletmesi yetkisi de bir Fransız şirkete verildi.

Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal'in emri ile;

- 9 Nisan 1936'da İstanbul Telefon Şirketi,
- 24 Ocak 1938'de İzmir Telefon İşletmesi bedelleri ödenerek devletleştirildi.

Bugün satışı yapılan Türk Telekom:

- 21.500.000 hatlık santral kapasitesine,
- 80.000 ankesörlü telefona,
- 19.500.000 sabit telefon,
- 250.000 TT Net, 750.000 ADSL, yüz binlerce kiralık devre, F/R, Turpak, ISDN/PRI, ISDN/BA, NMT müşterisine
- 850 işyerine,
- 3000 Telekom bayisine,
- 35 milyon km.yi bulan bakır tablo şebekesine,
- 100 bin km. F/O kabloya,
- Avea'nın %40 hissesine sahip.

Ayrıca Türk Telekom;

- Dış veya iç kredi kullanmayan, borcu bulunmayan, tamamen öz kaynaklarıyla yetinen dünyadaki nadir telekom operatörlerinden biri.
- SSK ve vergi borcu yok.
- Son 5 yılda personel sayısında 15.000 azalma gerçekleştirdi.
- 2000, 2002, 2003 ve 2004 Yıllarında en fazla kurumlar vergisi ödeyen şirket. (2001 yılında dövizdeki olağanüstü artış nedeniyle birinci olan Merkez Bankası'nın ardından ikinci oldu.)
- 2004 Yılı cirosu 9 katrilyon lira (9 milyar YTL), brüt karı 3.3 katrilyon lira (3.3 milyar YTL), net karı 2.2 katrilyon lira (2.2 milyar YTL).
- 1.14 katrilyon lira (1.14 milyar YTL) kurumlar vergisi beyan etti.

Başkent İktisatçılar Derneği'nin çalışmasına göre, özelleştirme sonrası ciddi sorunlar ortaya çıkacak. Bu sorunlar şöyle sıralanıyor:

- Haberleşme alt yapısı doğal tekel konumundadır. Doğal tekellerin temel özel-

liği ilk yatırım maliyetlerinin yüksek oluşudur. Doğal tekelerde bir bölgeden birden fazla hizmet ağı kurmak ekonomik değildir. Dolayısıyla özelleştirmelerin temel tezi olan rekabet ortamı yaratarak mal ve hizmet fiyatlarını ucuzlatmak fikri geçersizdir. Doğal tekelerde rekabet fikri, kurgusaldır. Sektörde gerçek anlamda rekabetin gerçekleşmesi mümkün değildir.

- Şu anda telekom fiyatları içerisinde en önemli kalem vergilerdir. Telekom tarifelerinin %34'ünü (%18 KDV, %15 ÖTV, %1 haberleşme vergisi) vergiler oluşturmaktadır.

- Dolayısıyla özelleştirme sonrası herhangi bir ucuzlama beklenemez.

- Türk Telekom'un giderleri içinde büyük pay tutan ve fiilen zarar eden uydu işletmeciliği Türk Telekom'dan ayrıldığı için, Türk Telekom'un giderlerinde önemli azalma olacaktır.

- GSM işletmecileriyle yaşanan ara bağlantı sorunu tam çözülme de, 2004 yılında Türk Telekom lehine iyileştirildiği için 2005 ve sonrasında Türk Telekom'un gelirlerinde önemli bir artış gerçekleşecektir.

- Türkiye'de kurumlar vergisi oranı çok yüksek olduğu için Telekom'u alan firma kurumlar vergisi ödememek için tüm yatırımlarını, gerekli teçhizatı yurtdışında vergi oranları düşük bir ülkede kuracağı bir şirket üzerinden alarak gerçekleştirecek, böylece karını yurtdışına aktaracaktır.

Bunun sonucunda;

- TC devleti yıllarca kurumlar vergisi tahsil edemeyecektir.

- Türk Telekom'a teçhizat satan yerli sanayi çökecek, kablo fabrikaları kapanacak, bu firmalarda çalışan çok sayıda işçi işsiz kalacaktı.

Başkent İktisatçılar Derneği çalışmasında Türk Telekom'a ihalede verilen fiyatın da düşük olduğu görüşü vardır.

Türk Telekom ihalesinden 10 gün önce 5 milyon aboneli, 500 milyon dolar kar eden Pakistan Telekom'un %26'sının 2.6 milyar \$'a satıldığı, yani tamamına 10 milyar \$ değer biçildiği dikkate alındığında, gerek abone sayısı, gerekse karı Pakistan Telekom'un 4 katı olan Türk Telekom'un toplam değerinin 40 milyar \$, %55'inin de 22 milyar \$ etmesi gerekir.

- Yeraltı şebekeleri,
 - Santralleri,
 - Gayrimenkulleri
 - Yeraltı kazı ruhsat bedelleri, kamulaştırma bedelleri,
 - Abone edinim maliyeti,
 - Personel eğitim gideri vb. ile
- İlk tesis maliyetinin 200 milyar \$'ı bile geçeceği ifade edilmektedir.

Başkent İktisatçılar Derneği'nin çalışmasını özetledim. Çalışmada başka ülkelerde telekomünikasyon şirketlerinde denetim payının yüksekliği üzerinde duruluyor. Belli ülkelerde devletin telekomünikasyon sektöründeki ağırlığını gösteren rakamlar veriliyor. Bu bilgileri de okuyucularıma tablo içinde aktarıyorum.

Telekomünikasyon Şebeke Operatörlerinin Statüleri

Ülke adı	Ana operatör	Statüsü
Almanya	Deutsche Telekom	%43 devlet hissesi, kalan halka arz
Avustralya	Telstra	%50.1 devlet hissesi
Avusturya	Post und Telekom	%75 devlet hisseli, stratejik ortak, Telekom İtalya % 26 hisseli
Belçika	Belgacom	%51 devlet hisseli, stratejik ortak; (Ameritech, Singapore Telecom, Tele Denmark %49 hisseli)
Çek Cumhuriyeti	SPT Telecom	% 51 devlet hisseli stratejik ortak; %27
Danimarka	Tele Denmark	Özel hisseli, halka arz
Finlandiya	Sonera Ltd.	%53.1 devlet hisseli
Fransa	France Telecom	%61 devlet hisseli
Hollanda	KPN Telef	%43.25 devlet hisseli (+1 altın hisse) kalan halka arz
İngiltere	British Telecom	Özel hisseli, tamamı halka arz en büyük hisse %5
İrlanda	Telecom Eircom	% 1.1 devlet hisseli, stratejik ortak: %21, %14 Telia, %63 halka arz
İspanya	Telefonica	Özel hisseli 8 devletin altın hissesi var), tamamı halka arz
İsveç	Telia	%70.6 devlet hisseli
İsviçre	Swiscom	%65.5 devlet hisseli
İtalya	Telecom Italia	%3.46 devlet hisseli (altın hisseli)
İzlanda	Telecom Iceland	%100 devlet hisseli
Japonya	NTT	%33.3 devlet hisseli, kalanı halka arz
Kore	Korea Telecom	%58.9 devlet hisseli
Lüksemburg	Pand Administration	Devlet hisseli
Macaristan	Hungaria Telecom	%1 devlet hisseli (altın hisse, stratejik ortak: Deutsche Telekom)
Norveç	Telenor	%79 devlet hisseli
Polonya	TPSA	%35 devlet hisseli, stratejik ortak: France Telecom
Portekiz	Telecom Portugal	%10 devlet hisseli, kalan halka arz
Yeni Zelanda	Telecom New Zealand	Özel hisseli, & 1 altın hisse devlete ait
Yunanistan	OTE	%51 devlet hisseli kalan halka arz

Kaynak: Başkent İktisatçılar Derneği çalışması. Dünya Gazetesi – 02.08.2005.